

Verslag d.d. 4 oktober 2023 van de digitale informatiesessie van de commissie Omgevingsvisie van de provincie Utrecht

Voorzitter: mevrouw O. de Man

Aanwezig: de heer H. Van Essen (gedeputeerde), mevrouw W.R.C. Sterk (gedeputeerde), mevrouw Batteau (PvdD), Mevrouw W. de Boer-Leijnsma (PvdA), de heer B. Van den Dikkenberg (SGP), mevrouw D. Ghijsels-Kerkhoff (BBB), de heer D. Gilissen (VVD), De heer D. Harris (SP), mevrouw M. de Jong (GroenLinks), de heer De Jong (Volt), mevrouw S. Kennedy-Doornbos (ChristenUnie), de heer Schaddelee (ChristenUnie), de heer A. Travaille (PvdD), de heer E. Virginia (GroenLinks), de heer K. van Vuuren (BBB), mevrouw M. de Widt (D66), de heer Wolting (ChristenUnie), De heer J. van der Linden (SGP)

Van ambtelijke zijde aanwezig: de heer R. Poort (griffier), de heer R. van Paridon (commissiesecretaris). De heer B. Bomas (Bureau BVR), mevrouw C. Bisseling, de heer M. Houtzagers, mevrouw Kruijt, mevrouw van Winsen, mevrouw G. Buruma (Notuleerservice Nederland)

Opening en algemeen

1. Opening

De **voorzitter**, mevrouw De Man, opent de informatiesessie om 20:00 heet iedereen welkom.

2. **Consultatie Staten over handelingsperspectief buitengebied regio Amersfoort**

De **voorzitter** legt uit dat het Ontwikkelbeeld Regio Amersfoort is vastgesteld als opmaat naar de omgevingsvisie, dat was voor het stedelijk gebied, dit handelingsperspectief gaat over het buitengebied.

Gedeputeerde **Van Essen** legt uit dat het Handelingsperspectief Buitengebied Regio Amersfoort eerder als Staten al vastgesteld is als Ontwikkelbeeld Regio Amersfoort. Oorspronkelijk werd gedacht dat het een kaderstellend stuk zou zijn voor het buitengebied, zoals het ontwikkelbeeld dat voor het stedelijk gebied is. Het College is tot de conclusie gekomen dat het meer een aanbod geworden is wat vanuit de regio wat betrokken kan worden bij het UPLG. Dit maakt dat gedeputeerde Sterk en het UPLG nadrukkelijker bij dit traject betrokken zijn geraakt. De voortgang wordt gepresenteerd in deze bijeenkomst, commissieleden kunnen zaken aan de gedeputeerden meegeven richting de verdere afronding van het traject.

De heer **Bomas** is landschapsarchitect bij BVR Adviseurs Ruimtelijke ontwikkeling en is sinds een jaar betrokken bij het opstellen van het Handelingsperspectief. Hij presenteert de voortgang van het Handelingsperspectief. Het groeidocument is in juli neergelegd en dat groeit toe naar het Handelingsperspectief dat gemaakt wordt voor zeven Utrechtse gemeenten van de regio Amersfoort. Het handelingsperspectief agendaert en geeft richting voor het werken aan de grote opgaven die op het buitengebied afkomen, als een regioproduct, waarbinnen alle partijen; gemeenten, Provincie en waterschappen hun eigen besluitvormingstraject kennen. In geval van grensoverschrijdende opgaven wordt over de regiogrens gekeken. Er zijn drie karakteristieke landschappen, het Eemland, de Utrechtse Heuvelrug en de Gelderse Vallei. Hoewel ze verschillen in karakter en grondgebruik, staan ze samen voor dezelfde transitieopgaven, zoals klimaatverandering, natuurherstel en recreatie. De urgentie is groot, er komt veel op het buitengebied af. Autonome ontwikkelingen, onder andere verandering van bevolking, klimaatverandering en noodzakelijke veranderingen zoals de energieverandering en 'Bodem en Watersturend' en verandering in de landbouw. Er zal slim gecombineerd moeten gaan worden en waar nodig is keuzes maken en prioriteren, om met de ruimte om te gaan, daar werkt het Handelingsperspectief naar toe. De afgelopen periode zijn er gebiedsateliers geweest op locatie, op vijf juni is met de hele groep stakeholders gekeken naar de opbrengst van deze ateliers. Het waren rijke avonden, met goede gesprekken. Raden, Staten en AB leden zijn meegenomen. Op de website van de Regio Amersfoort zijn de linken terug te vinden van deze informatieavonden en de werkbijeenkomst.

In de startnotitie van december 2022 is besloten dat het Handelingsperspectief de concretisering is van de ruimtelijke opgaven die op het buitengebied afkomen. Er veranderde sindsdien nogal wat: het UPLG, Groen Groeit Mee, de val van het kabinet en het mislukken van het landbouwakkoord.

Tijdens de gebiedsateliers kwam naar voren dat er behoefte was aan een tussenstap, het groeidocument van juli 2023, dit levert belangrijke bouwstenen voor het handelingsperspectief. Het geeft inzicht in wat er speelt, de kansen om samen te werken aan een toekomstrichting, wat er schuurt en moet veranderen. Er is een extra consultatieronde ingelast om iedereen nog eens goed te bevragen. Met gemeenteraden en verschillende

stakeholders zijn gesprekken. Het groeidocument wordt een belangrijk aanbod vanuit de Regio Amersfoort richting het UPLG, richting de gebiedsprocessen die voor het UPLG nodig zijn.

Er wordt gekeken van uit de eigenheid van het gebied, bodem en water sturend, naar gebiedskarakteristieken en landschappelijke eenheden. Er wordt per deelgebied gezocht naar een goede balans tussen opgaven en belangen. Bodem en Watersturend is heel mooi in de opbouw en heel helder tussen de hooggelegen Heuvelrug, de Veluwe en Gelderse Vallei, de oer-indeling is nog duidelijk terug te zien in de huidige structuur van het gebied. Het bepaalt wat waar mogelijk is.

Per gebied laat de presentatie de grootste veranderingen en maatregelen zien. Ecologisch slootbeheer wordt de standaard, met een flexibel peilbeheer in het verdere gebied. Het opnemen en vasthouden van zoetwater door een sponsfunctie van het landschap, meer (loof)bos en zoneren van reuring en rust. Er is afstemming en commitment nodig van Food Valley. Vergroten van lonend natuurinclusief beheer door de collectieven en de boer als medebeheerder. Geleidelijk zal via een groundbank en ruilverkaveling een herschikking van het landbouwgebied plaatsvinden. De regio kent het gebied zelf goed.

Vanaf juli is dit groeidocument doorgesproken met raden en een aantal organisaties. Er is een bestuurlijk overleg op 12 oktober waarin er een terugmelding wordt gedaan, in november wordt er gewerkt om van het groeidocument tot handelingsperspectief te komen, in december/januari wordt het handelingsperspectief ter besluitvorming voorgelegd.

De heer **Gilissen** refereert aan een eerdere brief waarin gesteld werd dat de Staten het handelingskader vaststellen, nu maakt hij op dat de gemeenten dit gaan doen. Wat is de reden van deze routeverandering?

De heer **Van Essen** legt uit dat het zowel voor het College als voor de stuurgroep hiermee geworsteld heeft. Een half jaar geleden, bij de start van het traject was het kaderstellende UPLG nog niet in werking en kon niet voorzien worden dat het handelingsperspectief geen kaderstellend stuk zou zijn. Wanneer het handelingsperspectief wel als kaderstellend gebruikt gaat worden, is er verwarring over de status van het stuk.

De heer **Gilissen** begrijpt dat de raden het stuk wel vaststellen daarmee dragen zij hun steentje bij aan de UPLG-discussie. In de bredere context discussiëren de Staten dit.

De heer **Van Essen** zegt dat het betrokken kan worden bij de uitwerking van het UPLG, zonder dat het in de weg gaat zitten.

Mevrouw **De Widt** zegt dat wanneer de gemeenteraden zaken vastgesteld hebben, de Staten dit als bouwsteen voor het UPLG gaan gebruiken. Ze vraagt wanneer de Staten er toch iets anders van vinden, hoeveel ruimte er dan nog voor is.

Gedeputeerde **Van Essen** geeft aan dat de Provincie wel invulling aan de doelen per gebied moet geven, middels het UPLG. Het handelingsperspectief komt tot stand uit gesprekken met de regiopartners en is niet kaderstellend, geeft geen doelen weer.

De **voorzitter** kijkt of er nog vragen zijn over het proces, of dat er al naar de inhoud gegaan kan worden.

Mevrouw **De Jong** vraagt hoe het valt bij de gemeenten en de stakeholders. Het kan ongemakkelijk voelen wanneer het UPLG dan opnieuw met hen in gesprek gaat en zij al aan een heel proces meewerkten.

Gedeputeerde **Van Essen** denkt dat dit zeker kan werken, het Handelingsperspectief geeft input, het UPLG geeft invulling passend bij de opgave.

Gedeputeerde **Sterk** zegt dat het UPLG kaderstellend is voor alle gebiedsagenda's. Dit stuk hangt er een beetje tussen. Het hele participatieproces is geschetst in de presentatie, dat is een belangrijke bouwsteen. Gemeenten hebben ook behoefte om vast te stellen wat de input is. Er zijn nog wat andere dingen nodig dan dit, daarmee kan het geen kaderstellend document zijn.

Mevrouw **Ghijssels-Kerkhoff** heeft een vraag over de inhoud, het gaat nu nog over het proces.

De heer **Van den Dikkenberg** wil weten hoe het zal gaan vallen bij de samenwerkingspartners, hij vindt dat je in een keer door de bocht met partners uit het veld moet. Anders is het zonde van de energie van de betrokkenen

partijen uit het gebied. Wanneer wordt de overheid onbetrouwbaar? Als ze voor dezelfde zaken opnieuw aanklopt.

De **voorzitter** wil weten of de vraag voor de heer Van Essen of mevrouw Sterk bedoeld is.

De heer **Van den Dikkenberg** zegt dat wanneer er zaken parallel aan elkaar lopen, moet je in een keer met partners door de bocht gaan. Hij vraagt of dit de juiste instelling richting de buitenwereld is.

Gedeputeerde **Sterk** denkt dat het probleem is dat het UPLG later kwam en dingen is gaan vragen. Het handelingsperspectief is niet ingestoken met de verwachting dat daarmee de UPLG doelen volledig ingevuld zouden zijn.

Gedeputeerde **Van Essen** vult aan dat het UPLG wordt uitgewerkt en dat de Staten daar een kaderstellende rol hebben. Het is cruciaal om als Provincie helder en zuiver te zijn in wat de status van een stuk is. Er zijn veel keuzes en dilemma's waar het UPLG een antwoord op moet vinden. Het is verwarrend wanneer de Staten twee keer een kaderstellend stuk vaststellen over hetzelfde, maar vanuit een andere opdracht van het Rijk.

De **voorzitter** denkt dat het uit de tijd gaat lopen, want er staan nog twee presentaties op het programma.

De heer **Travaille** schrikt van de status van het stuk. Het wordt omschreven als een waardevol iets, een bouwsteen, maar niet als kader. Misschien is het beter om het handelingsperspectief als inhoudelijke inbreng te zien voor het gebiedsproces in de UPLG. Hij ziet een aantal opgaven die er nog niet in zitten zoals waterberging, energie, mobiliteit, groene contouren. Hij vindt dat de status van het handelingsperspectief duidelijk moet zijn, anders is het vaag voor de Statenleden, gemeenteraadsleden en burgers.

Gedeputeerde **Van Essen** legt uit dat toen het handelingsperspectief begon, het UPLG nog in een voorstadium was. Het handelingsperspectief kan zorgen dat gemeenten zaken meegeven aan de Provincie, die status heeft het.

De heer **De Jong** vindt het verwarrend en denkt dat partners in het veld ook verward zullen zijn., Het is belangrijk dat partners weten waarvoor ze komen en ze niet steeds opnieuw participeren voor hetzelfde stukje land.

Gedeputeerde **Van Essen** zegt dat er een goede vorm en rolverdeling gezocht wordt tussen gemeente, Provincie en regio. Wanneer het proces, met de huidige kennis, opnieuw uitgezet zou moeten worden dan was het wellicht anders ingestoken.

De heer **Van Vuuren** merkt op dat partijen meegenomen zijn in de besprekingen maar hij vraagt zich af of individuele agrariërs dit dragen. Daarnaast wil hij weten op welke punten het schuurt en botst.

Mevrouw **Ghijssels-Kerkhoff** zegt dat de Rood voor Rood regeling gaat verschuiven naar stadsranden. Ze wil weten hoe eigenaren van huidige opstallen hier tegenover staan. Ze is benieuwd naar de grondbank, of er al verder nagedacht is wie er eigenaar wordt en hoe de financiering hiervan gaat lopen.

De heer **Schaddelee** vraagt hoe de regionale voedselstrategie een plek krijgt in het handelingsperspectief. Of het aansluit bij de provinciale voedselagenda.

De heer **Gilissen** ziet dat Arkemheen ook apart is afgebeeld en benoemd, valt Arkemheen onder de vlag van het Eemland? Over de toegankelijkheid van rustgebieden en druktegebieden wil hij weten hoe concreet dit is en wat de verhouding tussen reuring en rust is.

Mevrouw **De Boer-Leijnsma** vindt het erg relevant dat inwoners ook aan tafel zitten. Het schept enige verplichting, wie er om tafel hebben gezeten en wat er met hun input gedaan wordt. Of is dit vooraf heel helder afgekaart?

De heer **Travaille** heeft de indruk dat het Eemland een soort betonnen bak is, die dwars door het gebied loopt waar nu niets mee gedaan wordt. Hij hoopt dat de watergang een integraal onderdeel van het gebied wordt.

Mevrouw **De Jong** is nieuwsgierig waarom er nu met handjes gewerkt wordt door de voorzitter en de vragen niet zoals anders, in de chat staan.

Voorzitter geeft aan dat dit eenmalig is en zal de volgende keer weer met getypte vragen uit de chat werken.

Mevrouw **De Jong** vraagt hoe de waterschappen hierin betrokken worden. Hoe was hun reactie op de uitkomsten van het handelingsperspectief?

De heer **Van den Dikkenberg** vraagt over het vernatten van de stuwwal, het vernatten van de flanken, of er onderzocht is of dit nog kan. Op een aantal plekken liggen woonwijken die aardig diep in de stijghoogte gradiënt snijden vanaf de stuwwal. Wordt het een clash met het bebouwde gebied?

De heer **Bomas** zegt dat het groeidocument een weerslag is van een werkproces met heel veel partijen. Alle zaken die schuren, botsen en samengaan staan erin. Dit is verspreid en hierop zijn schriftelijke reacties geweest en een aantal aanvullende gesprekken. Er zijn hele verschillende reacties, de een kan zich goed in het stuk vinden, de ander herkent zich er niet in. Binnenkort wordt een consultatierapport opgemaakt, dat geeft een goede weerslag van de gesprekken. Het dient als basis om het handelingsperspectief te maken.

Over rood voor rood kwam uit de gesprekken naar voren dat er goed georganiseerd moet worden, niet overal en nergens ontwikkelen of recreëren., misschien meer in de nabijheid van de stad. Wellicht is er een herordening te vinden, een koppeling tussen groene en rode ontwikkelingen. Een idee kan zijn een compensatie van rood, door stoppende bedrijven waarbij je terugbouwt in de nabijheid van de stad.

De grondbank is een ander idee, dat kan een instrument zijn wat de komende jaren nodig is om de puzzel goed te kunnen leggen. Wie het beheert, het koopt, die vraag is geagendeerd, net als de vraag hoe de regio er invloed op kan hebben. Inhoudelijk kan er in het UPLG en het gebiedsproces verder vorm aan gegeven worden.

Er is nadrukkelijk gesproken over voedselvoorziening en duurzame voedselproductie. Zowel in het Gelderse als in het Eemland vervullen de gebieden en belangrijke rol ook voor de toekomst. Wat voor soort voedsel er gemaakt wordt, wat voor type bedrijven daarin acteren, daarin zijn veel mogelijkheden. Nu is er melkvee en intensievere landbouw, nieuwkomers als herenboeren, agroforestry komen op, daarin is een diversiteit in de voedselproductie denkbaar.

Arkemheen is een Natura2000-gebied en ligt voor het grootste deel in Gelderland. Het landschapstype lijkt op het Eemland, dan is het logisch om het mee te nemen, ook al hoort het formeel bij Gelderland. Het is een vogel- en habitatrichtlijngebied, die gebieden staan erg op de radar, vanwege de aanpak van natuurherstel.

Er is geen zoneringsplan gemaakt op de Heuvelrug. Er is geagendeerd dat zoneren een middel kan zijn in het beschermen van de natuur. De recreatie op een goede manier geleiden, omdat het een belangrijke functie voor de inwoners heeft. Inwoners zijn op sommige momenten aanwezig geweest in de ateliers. Er is breed uitgenodigd voor de ateliers. Alle inbreng van particulieren heeft een plek gekregen.

In het UPLG wordt gekeken naar klimaat, water, natuur en landbouw. In de regio wordt er gekeken naar recreatie opgaven, de claims die daarvoor op het buitengebied liggen, de verstedelijkingsopgave. Het regionaal handelingsperspectief wil dit wel in de breedte meenemen, zodat er in de breedte iets te zeggen is richting het UPLG.

Waterschap Vallei en Veluwe is nauw betrokken bij dit hele proces. Er is een levendig gesprek over peilbeheer, waterkwaliteitsdoelstellingen en het geleidelijk veranderen van het systeem van afvoeren naar infiltreren en vasthoudend watersysteem.

Bij het vernatten van de Heuvelrug wordt er geïnfiltreerd waar dit kan, het is een proces van honderd(en) jaren voordat die watervoorraad weer helemaal is aangevuld. Het is een puzzel, waarbij het soms een ruimtelijke herverdeling vraagt, er is wel precisie en maatwerk in te leveren. De Flank is een belangrijk gebied voor natuurherstel, landbouw en watersysteemherstel.

Presentatie van mevrouw C. **Bisseling**, projectleider van het UPLG, over de samenhang tussen het ontwikkelingsdocument en het UPLG. Samen met haar collega de heer Houtzaggers beantwoordt ze aansluitend aan de presentatie vragen.

Het concept Utrechts Programma Landelijk Gebied, versie 1.0. Zo'n driekwart jaar terug kwam de opdracht van het Rijk aan alle provincies om vanuit Nationaal Gebiedsprogramma (NPLG) een provinciaal programma landelijk gebied te realiseren, waarin 3 doelen centraal staan; water, natuur en klimaat. Het vierde doel is de het landbouwperspectief geworden, want de agrarische sector is keihard nodig om deze doelen voor elkaar te krijgen. De kwaliteit van natuur gaat niet alleen over de natuurgebieden, maar over het hele landelijke gebied.

In januari verscheen het startdocument, daarna is gewerkt met een tussenproduct, het koersdocument. Op 5 juli moet het concept UPLG ingeleverd zijn bij het Rijk. Participatie is in deze tijd beperkt geweest, vandaar dat de komende maanden gebruikt zullen worden om participatie af te ronden. Dat leidt hopelijk tot verbeteringen en

aanpassingen in het document waardoor het omarmd gaat worden door alle partijen. De uitvoering van het geheel gaat via de gebiedsagenda en de gebiedsprocessen.

Inhoudelijk is het UPLG opgebouwd uit drie structurerende principes die gekoppeld zijn aan de omgevingsvisie. De provincie is vooral vanuit de vijf Utrechtse landschappen benaderd, de landschappen zijn erg bepalend voor de vraagstelling. De Regio Amersfoort kent 3 landschappelijke eenheden. Veenweiden Eemland, De Heuvelrug en de Gelderse Vallei.

Het toetsingsteam van het Rijk heeft in de zomerperiode veel vragen aan provincies gesteld. Half oktober komt de Ozinga-brief met de eerste tussentijdse beoordeling. Vervolgens in december een toetsing op doelbereik door de kennisinstituten, RIVM, WUR, PBL, Deltares, EA. Hierna nieuwe versie van het UPLG, het Ontwerp UPLG. Dit is het programma onder de Omgevingswet en zal ter inzage gelegd worden.

Er wordt nog uitgezocht of er wel of niet een PlanMER gedaan moet worden, daar komt op korte termijn duidelijkheid over. Er wordt een sociaal economische impactanalyse uitgevoerd volgens een bepaalde methodiek wordt het in beeld gebracht, want het UPLG kan een enorme impact hebben, met name op de agrarische sector. Het UPLG geeft het 'wat' aan, het Handelingsperspectief Buitengebied geeft het 'hoe' en 'waar' aan.

Meneer **De Jong** is erg benieuwd wie er om tafel zitten bij de rondetafelgesprekken. Hij wordt overvallen door de mogelijkheid van het PlanMER. Wat is daarvan de impact op het proces en de tijdslijn? Het is juist de functie van de gebiedsagenda om invulling te geven aan het hoe en het waar, niet die van het handelingsperspectief. Hoe komt dit samen?

De heer **Gilissen** ziet dat er ten aanzien van het Handelingskader Buitengebied een ongelijksoortige bieding wordt gehanteerd. Is het mogelijk om de afspraken uit het handelingskader op deze manier in het UPLG te verwerken?

De heer **Van den Dikkenberg** wil weten hoe het zit met financiële beloftes die hierbij horen.

Mevrouw **Bisseling** legt uit dat er bij de rondetafelgesprekken gemeenten, waterschappen, natuur- en landbouworganisaties aan tafel zitten.

Wanneer er een PlanMER uitgevoerd moet worden, dan betekent dat een half jaar extra uitvoertijd. Alle provincies zijn aan het uitzoeken of ze het wel of niet willen, of ze het willen combineren met het PlanMER van de omgevingsvisie. Er wordt in den lande volop over nagedacht.

De heer **Gilissen** merkt op dat het handelingsperspectief geen Statenvoorstel gaat worden, maar dient voor input in het UPLG. Het viel op dat er een traject met 7 gemeenten is ingegaan, maar dat de plangebieden niet met het geografische gebied overeenkomen. De opgaves passen niet helemaal bij het Handelingsperspectief, het lijkt niet gelijk te zijn. Is het mogelijk om het handelingsperspectief onderdeel van de provinciale opgave te laten zijn?

Mevrouw **Bisseling** zegt dat het gaat om de begrenzing van het deelgebied. Ze legt uit dat er van het landschapstype uit wordt gegaan, de vraagstelling en opgave hangen daar nauw mee samen. Het hindert niet dat wat het UPLG betreft, de grenzen net wat anders liggen, het probleem kan meevallen.

De heer **Houtzagers** vult aan dat een van de negen deelgebieden hiermee samenvalt, het past daar goed in en is niet afwijkend. Het is een van de gebieden die grenst aan verschillende gebieden. Dat past goed in de gebiedsgerichte aanpak met de gebied coördinatoren en de deelgebieden.

Mevrouw **Bisseling** zegt over de financiële opgave dat het landelijke transitiefonds controversieel verklaard is. De besluitvorming over het transitiefonds zou ertoe leiden dat middelen op zijn vroegst in 2025 daaruit kunnen komen. Het Rijk probeert met tussentijdse begrotingswijzigingen te zorgen dat er volgend jaar financiële middelen zijn.

De heer **De Jong** vraagt of het deze doorlooptijd inclusief de aanpassingen op het UPLG zijn. Wanneer het PlanMER leidt tot aanpassingen, dan is er participatie nodig en kan het snel 1 tot 1,5 jaar langer duren.

Mevrouw **Bisseling** geeft aan dat de PlanMER zal betekenen dat er eerst een Nota Reikwijdte en Detail voor komt en daarna de PlanMER. De hoop is dat dit snel doorlopen kan worden, omdat er nu al geparticipeerd wordt, het Rijk en de kennisinstituten er al naar kijken.

De heer **Travaille** vindt de combinatie van het Handelingsperspectief met het UPLG gekunsteld aan elkaar geplakt wordt en denkt dat dit de komende jaren een heikel punt zal blijven in contacten met overheden en derden. Het handelingsperspectief zou of een andere naam moeten krijgen, een formele plek, of het zou niet vastgesteld moeten worden het UPLG leidend laten zijn, anders is het te verwarrend. De organisaties die bij de rondetafelgesprekken uitgenodigd geven een heel smal perspectief. Waar zijn de burgers en andere regionale belanghebbenden?

Mevrouw **Bisseling** legt uit dat het niet op deze manier voorzien is, het UPLG is een behoorlijk hoog-over document, van een heel ander schaalniveau dan het handelingsperspectief.

Gedeputeerde **Sterk** zegt dat het voor iedereen open staat om schriftelijk in te brengen. Wat hieruit geleerd wordt, is dat het handelingsperspectief meer richting de gebiedsagenda gaat. De participatie rond het handelingskader, de gebiedsagenda, daar worden mensen meer bij betrokken. Dan gaat het om hun eigen gebied, hun eigen ambities. Natuurorganisaties en agrariërs zijn logische partners, maar ook bewonerscollectieven gaan daar om tafel. Het UPLG is hoog-over.

De **voorzitter** zegt dat mevrouw Kruijt een presentatie zou geven die een samenvatting zou zijn van hetgeen al aan bod gekomen is. Op haar verzoek wordt deze presentatie geschrapt, maar wel nagezonden. In een laatste ronde wil de voorzitter weten wat er nog meegegeven kan worden.

De heer **Travaille** wil weten wie er aan de ronde tafel zit, bij het UPLG en bij de gebiedsprocessen. Wie kiest er wie er aan tafel komt?

De heer **Gilissen** vraagt hoe partners betrokken kunnen worden? Dat zit met name in het handelingsperspectief. De eerste gelegenheid om het te bespreken is eind november, vinden collega's dat niet veel te laat om er als Staten nog wat van te vinden?

De heer **De Jong** zegt dat een november ook een moment komt om het over participatie te hebben. Hij vraagt of het handelingsperspectief geëvalueerd kan worden, want het lijkt al bijna een gebiedsagenda proces te zijn. Dit kan dienen als les voor andere gebiedsagenda's. Daarnaast de vraag of de andere presentaties ook gedeeld kunnen worden.

Gedeputeerde **Sterk** geeft aan dat het niet wenselijk is om top down af te dwingen wie er met elkaar praten. De kracht van gebiedsprocessen is dat mensen elkaar vinden op de thema's die er spelen. Het is aan alle gebiedspartners om de ruimte te bieden om hierover mee te praten. Voor gemeenten ligt er een rol, zij kennen het gebied en de mensen. De provincie organiseert informatiemarkten in de gemeenten. Zoals onlangs bij de Vijfheerenlanden. Geef energie aan de gebieden, zolang ze maar aan de doelen werken die gesteld zijn.

De heer **Travaille** wil veel vertrouwen geven aan de gebieden zelf, maar vraagt wel wie dan de gebieden zijn. Landbouworganisaties zijn goed georganiseerd, inwonersorganisaties zijn dat niet, daar hangt veel af van individuele reacties. Er zijn meer garanties nodig dat er meer verscheidenheid komt aan partijen uitgenodigd worden. Als het aan de regio overgelaten wordt, dan geeft dat niet de vertegenwoordiging die nodig is voor een eerlijk proces. Kan er beschreven worden wie er dan kiest dan wie er aan tafel zitten? Hoe is die procedure?

Gedeputeerde **Sterk** zegt dat hierop teruggekomen zal worden bij de informatiesessie over participatie.

3. Sluiting

De **voorzitter** dankt eenieder hartelijk voor het goede gesprek. Presentaties zullen nagestuurd worden via de griffier. Zij sluit de vergadering om 21:36 uur.